



Socialstyrelsen

Udredningstemaerne i VUM 2.0

Med inspirationsspørgsmål

Viden til gavn

**Udredningstemaerne i VUM 2.0
Med inspirationsspørgsmål**

Hæftet er udarbejdet af:

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Telefon: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk

www.socialstyrelsen.dk

Udgivet september 2020

Illustrator: Maj-Britt Lundum Storm

Layout: 4PLUS4

Download eller se hæftet på

www.socialstyrelsen.dk. Der kan frit citeres fra

hæftet med angivelse af kilde.

Indhold

	Indledning.....	4
	Funktioner og forhold	6
	Fysiske funktioner	6
	Mentale funktioner	7
	Sociale forhold	10
	Sundhedsforhold	12
	Omgivelsesfaktorer	14
	Omgivelser	14
	Aktivitet og deltagelse	16
	Relationer	16
	Samfundsliv	17
	Kommunikation.....	18
	Praktiske opgaver	19
	Egenomsorg.....	20
	Mobilitet	22



Indledning

Dette hæfte er et supplement til metodehåndbogen *Voksenudredningsmetoden version 2.0 – Inklusiv Fælles Faglige Begreber*. Du kan anvende hæftet sammen med metodehåndbogen, når du som sagsbehandler på det sociale voksenområde skal udrede borgerens funktionsevne og funktionsevneniveau og vurdere borgerens behov for støtte. Som socialfaglig medarbejder på et socialt tilbud kan du anvende hæftet, når du modtager en bestilling fra myndighed med borgerens indsatsmål, som er knyttet til temaerne i VUM, og når du skal dokumentere indsatsen i forhold til borgerens indsatsmål og de tilknyttede udredningstemaer.

Hæftet indeholder alle de udredningstemaer, der indgår i Voksenudredningsmetoden (VUM).

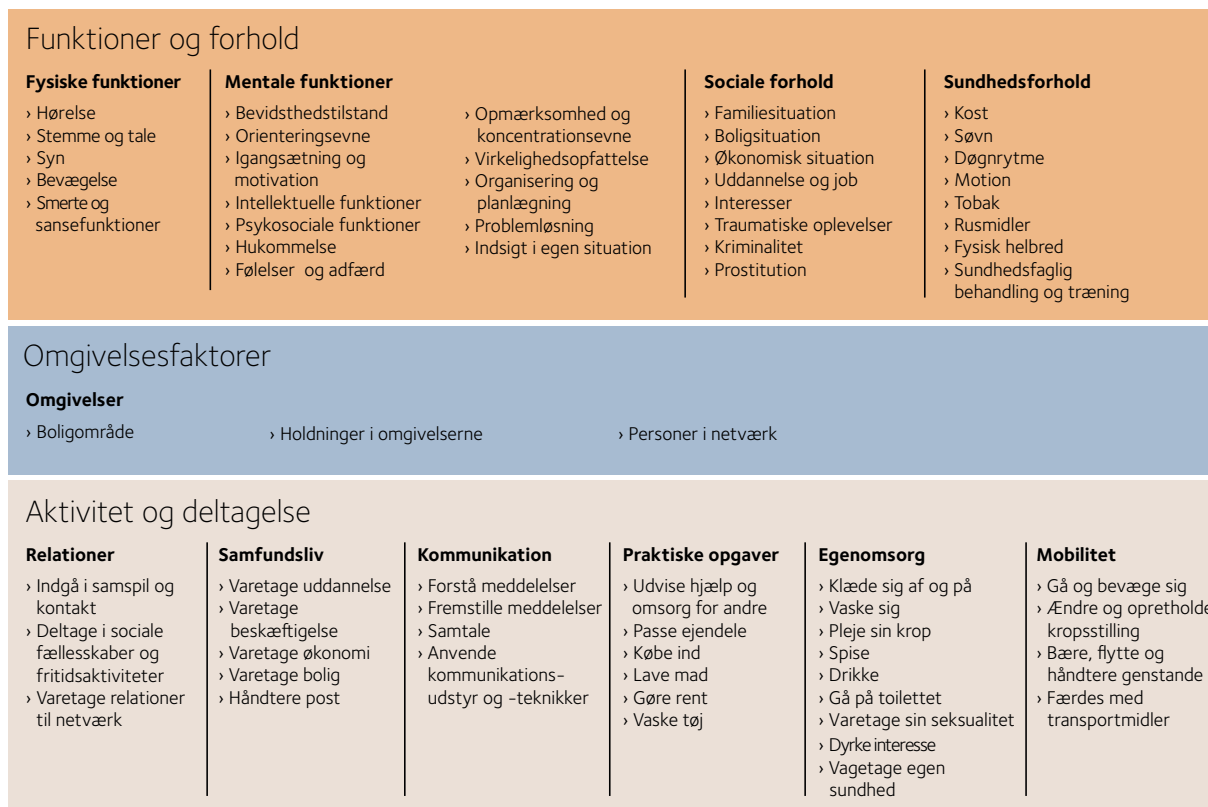
Temaerne er struktureret i 11 overtemaer med hver tre til ni undertemaer, som dækker over forskellige aspekter af borgerens liv og situation. Som det fremgår af figur 1, er de 11 overtemaer opdelt i tre kategorier:

- **Funktioner og forhold.** Her udredes borgerens funktionsniveau inden for fysiske og mentale funktioner og sociale og sundhedsmæssige forhold.
- **Omgivelsesfaktorer.** Her udredes faktorer i borgerens omgivelser med betydning for borgerens funktionsevneniveau.
- **Aktivitet og deltagelse.** Her udredes borgerens funktionsevneniveau i forhold til at udføre og deltage i aktiviteter.

I hæftet finder du for hver af udredningstemaerne en definition og inspirationsspørgsmål, som det kan være relevant at få besvaret, når du oplyser borgerens sag. Nogle af spørgsmålene vil borgeren selv eller pårørende kunne bidrage med svaret på, mens andre kræver lægelig eller anden faglig vurdering. Hvilke temaer og spørgsmål, der er relevante, vil afhænge af den enkelte borgers situation.

Udredningstemaerne er i overensstemmelse med de begreber, der er udviklet og klassificeret i KL's projekt *Fælles Faglige Begreber*. For yderligere inspiration til udredningen i forhold til temaerne i kategorien *Aktivitet og deltagelse* kan du med fordel anvende KL's *Funktionsevneguide*, som du kan hente på kl.dk/ffb

Figur 1. Oversigt over kategorier og over- og undertemaer i udredningsmetoden





Funktioner og forhold

Udredningstemaerne i kategorien *Funktioner og forhold* anvendes til at udrede borgerens objektive ressourcer og udfordringer uden den støtte og herunder de hjælpemidler, borgeren eventuelt har i forvejen. Det er borgerens faktiske funktionsniveau, der udredes, således at der gives et billede af, hvad borgeren kan og ikke kan uden nogen form for støtte.

Hvordan borgerens funktionsniveau påvirker borgerens aktivitet og deltagelse, skal du udrede i kategorien *Aktivitet og deltagelse*.

Hvis borgeren har udfordringer i relation til temaerne i denne kategori, kan det være relevant at spørge ind til, hvor omfattende udfordringerne er, og hvor ofte og hvor længe ad gangen de forekommer. Det kan for eksempel være relevant ved psykiske funktionsnedsættelser, der kan variere over dage og måneder. Yderligere kan du spørge ind til, om udfordringerne har betydning i bestemte situationer eller på bestemte steder, og om der er perioder, hvor det går bedre. Spørg ind til, hvad borgeren kan i både gode og dårlige perioder.

Fysiske funktioner

Definition: *kroppens funktioner, eksklusiv mentale funktioner*

Hørelse

Definition: *fysisk funktion, der vedrører opfattelse af lyde og skelnen af lokalisering, tone, styrke og kvalitet af lyde*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren fuld hørelse? Hvis ikke, i hvilken grad er denne nedsat og på hvilken måde? Er der særlige situationer, hvor hørelsen påvirkes?

Stemme og tale

Definition: *fysisk funktion, der vedrører frembringelse af lyd og tale*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren sin fulde stemme? Hvis ikke, hvordan og i hvilken grad er denne nedsat? Kan borgeren tale? Hvis ikke, er der så særlige udfordringer, og er disse mere fremtrædende i nogle situationer end i andre?

Syn

Definition: *fysisk funktion, der vedrører opfattelse af lys og af form, størrelse og farve af visuelle stimuli*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren sit fulde syn? Hvis ikke, i hvilken grad er dette nedsat og på hvilken måde? Er der særlige situationer, hvor synet påvirkes?

Bevægelse

Definition: *fysisk funktion, der vedrører bevægelse af kroppen*

Inspirationsspørgsmål: Fungerer borgerens reflekser normalt? Har borgeren ufrivillige bevægelser? Kan borgeren udføre viljebestemte bevægelser som gang eller løb? Hvis borgeren har udfordringer i forbindelse med bevægelse, i hvilken grad optræder disse, hvor ofte og i hvilke situationer?

Smerte og sansefunktioner

Definition: *fysisk funktion, der vedrører opfattelsen af sanseindtryk samt ubehagelige fornemmelser som tegn på potentiel eller aktuel skade eller tilstand på dele af kroppen*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren mærke berøring og temperaturskift? Kan borgeren lugte og smage? Har borgeren en klar opfattelse af sine kropsdeles position i forhold til hinanden? Oplever borgeren smerter for eksempel i forbindelse med en kronisk lidelse, sygdom eller operation? Har borgeren fantomsmerter?

Mentale funktioner

Definition: *hjernens funktioner, både overordnede mentale funktioner og specifikke mentale funktioner inklusiv psykologiske funktioner*

Eksempler på overordnede mentale funktioner er bevidsthed, energi og handlekraft og eksempler på specifikke mentale funktioner er hukommelse, sprog og regning.

Bevidsthedstilstand

Definition: *mental funktion bestemmende for vågenhed*

Inspirationsspørgsmål: Er borgeren i koma eller trance? Taber borgeren bevidstheden – hvor ofte og hvor længe? Er borgeren vågen og i så fald, hvor ofte og hvor længe ad gangen? Er borgeren i perioder i vegetativ tilstand?

Orienteringsevne

Definition: *mental funktion bestemmende for kendskab til og konstatering af relationerne til en selv, til andre, til tid, sted og andre omgivelser*

Inspirationsspørgsmål: Ved borgeren, hvem han eller hun selv er (navn, alder, historik)? Kan borgeren genkende andre mennesker, og ved borgeren, hvem de er i forhold til borgeren selv? Ved borgeren, hvilket år og dag og klokkeslæt det er? Kan borgeren finde vej? Ved borgeren, hvor han eller hun befinder sig?

Igangsætning og motivation

Definition: *mental funktion, som får en person til at opnå tilfredsstillelse af specifikke behov og overordnede mål på en vedholdende måde*

Inspirationsspørgsmål: Oplever borgeren at have energi til det, han eller hun gerne vil nå i løbet af en dag? Hvor meget af det, når borgeren? Er det sådan hver dag eller i perioder? Oplever borgeren at have lyst og trang til ting fx mad, oplevelser, projekter, samvær med andre? Oplever borgeren meget stor trang til disse ting, som kan være svær at styre? Hvis borgeren får lyst til at gøre eller sige ting, kan borgeren så lade være, hvis det ikke passer sig, eller borgeren af andre grunde ikke ønsker at følge sin lyst? Får borgeren gjort ting, han eller hun ikke har lyst til, men som er nødvendige? Tager borgeren selv initiativ til at gøre ting, han eller hun gerne vil, eller er det oftest på opfordring fra andre, at borgeren får ting gjort? Kan borgeren omsætte sine tanker til handling? Har borgeren fortsat et håb om at få tingene gjort, eller har borgeren givet op?

Intellektuelle funktioner

Definition: *mental funktion, som kræves til forståelse og integrering af forskellige mentale funktioner og deres udvikling over et livsløb*

Begrebet omfatter ikke de eksekutive funktioner, såsom organisering og planlægning, problemløsning og indsigt i egen situation.

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren svært ved at lære nyt, eller er borgeren meget lærenem? Har borgeren opnået aldersrelevante skolefærdigheder? Er der særlige ting, som borgeren har svært ved at lære, eller er det generelt? Kan borgeren erkende og forstå ting? Kan borgeren tænke logisk og fornuftigt?

Psykosociale funktioner

Definition: *mental funktion, som udvikles gennem livet, og som er nødvendig for at danne, indgå i og fastholde relationer med andre mennesker*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren aflæse andres følelser? Har borgeren forståelse for sociale normer? Oplever borgeren at være lige så meget værd som andre eller noget værd i det hele taget? Har borgeren urealistisk høje forestillinger om sit eget værd og sine evner? Hvordan opfatter borgeren sig selv som menneske og i relation til andre (fx forskellige grupper af mennesker)?

Hukommelse

Definition: *mental funktion bestemmende for registrering, lagring og genkaldelse af information efter behov*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren huske ting, der er foregået eller indlært inden for den seneste tid? Kan borgeren genkalde sig information, der er gemt i langtidshukommelsen? Kan borgeren huske aftaler, steder og personer? Er der forskel på, om borgeren bedst kan huske ting, vedkommende har hørt, set, læst, rørt eller følt?

Følelser og adfærd

Definition: *mental funktion forbundet med følelser og en persons tilbøjelighed til at reagere på bestemte måder i forskellige situationer*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren følelser og adfærd, der er afstemt eller passer til den situation, borgeren er i? Kan borgeren regulere sine følelser? Hvordan er borgerens følelsesmæssige spændvidde? Hvordan kommer borgerens følelser til udtryk? Er borgeren eksempelvis indadrettede eller udadrettede, og hvordan viser det sig? Kan borgerens adfærd virke krænkende på andre? Er borgeren selvskadende eller har forsøgt selvmord?

Opmærksomhed og koncentrationsevne

Definition: *mental funktion bestemmende for fokusering på eksterne stimuli eller indre oplevelser så længe som nødvendigt*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren fastholde sin opmærksomhed på noget bestemt og hvor længe ad gangen? Kan borgeren flytte sin opmærksomhed på noget bestemt til noget andet? Kan borgeren være opmærksom på flere ting på samme tid? Kan borgeren have sin opmærksomhed rettet på noget bestemt sammen med en anden person?

Virkelighedsopfattelse

Definition: *mental funktion, der er bestemmende for genkendelse og fortolkning af sanseindtryk*

Inspirationsspørgsmål: Hvordan genkender og fortolker borgeren sanseindtryk? Svarer det til virkeligheden, eller har borgeren hallucinationer eller vrangforestillinger?

Organisering og planlægning

Definition: *mental funktion vedrørende helhedsdannelse, systematisering og udvikling af metode til fremgangsmåde eller handling*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren systematisere sine tanker? Kan borgeren planlægge udførelsen af handlinger i tanken, så handlingerne kan udføres i en hensigtsmæssig rækkefølge? Hvor store opgaver kan borgeren planlægge udførelsen af?

Problemløsning

Definition: *mental funktion bestemmende for identifikation, analyse og integrering af uoverensstemmende eller modstridende informationer til en løsning*

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren identificere, når noget er et problem? Kan borgeren analysere, hvori problemet består? Kan borgeren finde på løsninger på problemer?

Indsigt i egen situation

Definition: *mental funktion, der vedrører bevidsthed om og forståelse af en selv og egen adfærd*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren indsigt i sin egen situation? Har borgeren indsigt i en eventuel funktionsnedsættelse eller socialt problem? Forstår borgeren konsekvenserne heraf?

Sociale forhold

Definition: *tilstand, vilkår, hændelse eller andre personlige faktorer, som relaterer til en persons baggrund og historie, er af social karakter og har betydning for en persons funktionsevne*

Sociale forhold kan enten beskytte mod eller føre til, at et socialt problem opstår.

Familiesituation

Definition: *samlet mængde af forhold, der bestemmer, hvordan en person er stillet med hensyn til familie*

Inspirationsspørgsmål: Er borgerens familiesituation i overensstemmelse med borgerens egne ønsker og behov? Er borgeren gift eller samlevende? Lever borgeren alene eller sammen med andre? Oplever borgeren uønsket social isolation? Har borgeren børn, eller oplever borgeren ufri-villig barnløshed? Har borgeren været igennem egen eller forældres skilsmisse? Har borgeren en syg partner?

Boligsituation

Definition: *samlet mængde af forhold, der bestemmer, hvordan en person er stillet med hensyn til bolig*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren en bolig? Bor borgeren til leje? Er borgeren opsagt? Bor borgeren ude eller hos forældre? Mangler borgeren egen bolig? Bor borgeren aktuelt hos personer i netværk? Er borgerens bolig indrettet i forhold til borgerens behov og funktionsniveau? Bruger borgeren boligen hensigtsmæssigt? Kan borgeren opholde sig i sin bolig? Kan borgeren blive boende i sin nuværende bolig?

Økonomisk situation

Definition: samlet mængde af forhold, der bestemmer, hvordan en person er stillet finansielt

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren en fast indtægt? Er borgeren på kontanthjælp? Lever borgeren af opsparing? Låner borgeren penge af sit netværk? Har borgeren meget gæld? Er borgers økonomiske situation tryk?

Uddannelse og job

Definition: samlet mængde af forhold, der bestemmer, hvordan en person er stillet med hensyn til uddannelsesniveau og arbejde

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren et fast arbejde? Er borgeren i beskæftigelsestilbud? Har borgeren en uddannelse og på hvilket niveau? Er borgeren aktuelt under uddannelse?

Interesser

Definition: aktivitet eller objekt, som en person beskæftiger sig indgående med og er optaget af

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren en interesse eller hobby? Er der bestemte ting, som borgeren kan lide at foretage sig? Samler borgeren på noget? Er borgeren optaget af bestemte ting eller forhold? Er interessen tidskrævende? Er interessen hensigtsmæssig? Er interessen motive-rende for borgeren?

Traumatiske oplevelser

Definition: konkret oplevelse, der har belastende følger for en person

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren været udsat for traumatiske oplevelser? Har borgeren været udsat for omsorgssvigt? Har borgeren oplevet ulykker eller dødsfald? Har borgeren været udsat for overgreb?

Kriminalitet

Definition: handling, der er strafbar

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren begået strafbare handlinger? Er borgeren i fare for at komme ud i kriminalitet?

Prostitution

Definition: handling, hvor mindst to handlende personer på markeds-mæssige betingelser henholdsvis køber og sælger en prostitutionsydelse mod betaling

Inspirationsspørgsmål: Er borgeren involveret i prostitution? Er borgeren involveret i prostituti-onslignende forhold? Udgør prostitutionen et problem for borgeren?

Sundhedsforhold

Definition: *forhold, der påvirker en persons sundhed*

Kost

Definition: *en persons indtagelse af fødemidler og deres sammensætning*

Inspirationsspørgsmål: Hvordan er borgerens kost? Spiser og drikker borgeren tilstrækkeligt? Spiser borgeren sundt?

Søvn

Definition: *tilstand, hvis kvalitet afgøres af søvnmængden og forhold omkring indsovning og gennemsovning, og hvorvidt der er tale om en naturlig søvn med optimal fysisk og psykisk hvile og afslapning*

Inspirationsspørgsmål: Får borgeren sovet nok? Sover borgeren for meget? Kan borgeren sove uforstyrret? Har borgeren svært ved at falde i søvn? Oplever borgeren at være udhvilet efter søvn?

Døgnrytme

Definition: *struktur, som en person inddeler døgnetts forskellige aktiviteter i*

Inspirationsspørgsmål: Hvordan er borgerens døgnrytme? Spiser, arbejder og sover borgeren på mere eller mindre fastlagte tidspunkter? Er der bestemte forhold, der påvirker borgerens døgnrytme? Går borgeren i seng og står op på bestemte tidspunkter? Passer borgerens døgnrytme til omgivelserne?

Motion

Definition: *handling, hvor en person udfører regelmæssige, fysiske aktiviteter med henblik på at bevare et godt helbred og holde kroppen i form*

Inspirationsspørgsmål: Dyrker borgeren motion? Hvilken former for fysisk aktivitet deltager borgeren i? Dyrker borgeren motion i et hensigtsmæssigt omfang?

Tobak

Definition: *tobak omfatter både cigaretter, pipe, vandpipe, e-cigaretter, snus mv.*

Inspirationsspørgsmål: Anvender borgeren tobaksprodukter? I hvilket omfang anvender borgeren tobak? Hvor længe har borgeren anvendt tobak? Er der særlige situationer, hvor borgeren anvender tobak? Er borgeren motiveret for at stoppe med at anvende tobak?

Rusmidler

Definition: *samlet mængde af forhold, der har at gøre med en persons brug eller misbrug af rusmidler*

Inspirationsspørgsmål: Bruger borgeren rusmidler, som alkohol eller stoffer, og i hvilket omfang? Selvmedicerer borgeren sig med rusmidler? Bruger borgeren lægemidler til at opnå en rus? Oplever borgeren brugen af rusmidler som et problem? Har borgeren været i misbrugsbehandling? Har borgeren gennemført et behandlingsforløb?

Fysisk helbred

Definition: *egenskab hos et individ med hensyn til sygdom og sundhed*

Inspirationsspørgsmål: Har borgeren et godt helbred? Er borgeren tit syg? Har borgeren kroniske sygdomme? Har borgeren allergier eller intolerancer?

Sundhedsfaglig behandling og træning

Definition: *forhold vedrørende behandling og træning, som er bevilget efter sundhedsloven*

Inspirationsspørgsmål: Modtager borgeren aktuelt autoriseret sundhedsfaglig behandling eller træning? Er borgeren tidligere bevilget autoriseret sundhedsfaglig behandling eller træning? Er borgeren i medicinsk behandling?



Omgivelsesfaktorer

Udredningstemaerne i kategorien *Omgivelsesfaktorer* anvendes til at udrede de faktorer i borgerens omgivelser, som kan have betydning for borgerens aktivitet og deltagelse. Det er under denne kategori, at udefrakommende faktorer afdækkes og beskrives. Selve betydningen af omgivelserne for borgerens aktivitet og deltagelse, skal du beskrive i kategorien *Aktivitet og deltagelse*.

Omgivelser

Definition: *kontekstuel faktor, der omfatter de fysiske, sociale og holdningsmæssige omgivelser, som en person bor og lever i*

Omgivelsesfaktorer omfatter hele den omgivende verden, som danner rammen for en persons tilværelse, og som kan hæmme eller fremme personens funktionsevne. Omgivelsesfaktorer omfatter de fysiske omgivelser, de menneskeskabte omgivelser, de kulturelle omgivelser, som fx roller, holdninger og værdier samt sociale omgivelser, som fx politiske forhold, forordninger og formelle regler. På det personlige niveau kan omgivelsesfaktorer fx være hjem, arbejdsplads og skole og den personlige kontakt med fx familie, bekendte, kollegaer og fremmede. På det samfundsmæssige niveau kan omgivelsesfaktorer fx være sociale strukturer som organisationer og offentlige institutioner, tjenester, ydelser, fællesskabsaktiviteter, love og regler samt holdninger og ideologier.

Holdninger i omgivelserne

Definition: *ideologier, værdier, normer, faktuelle og religiøse overbevisninger i en persons omgivelser, der afføder vaner, praksisser og andre synlige konsekvenser, som kan påvirke den enkeltes adfærd og sociale liv på alle planer*

Inspirationsspørgsmål: Har borgerens familie eller venner holdninger, som påvirker borgeren? Er der holdninger blandt professionelle eller andre omsorgsgivere, der påvirker borgeren? Er der holdninger i samfundet eller sociale normer, konventioner eller ideologier, der påvirker borgeren?

Personer i netværk

Definition: *en eller flere personer, der giver praktisk eller følelsesmæssig støtte, omsorg, beskyttelse, hjælp og kontakt til andre mennesker*

Inspirationsspørgsmål: Hvilke personer har borgeren i sit netværk – privat og professionelt? Er der familie, slægt, venner eller bekendtskaber, der fungerer som netværk for borgeren? Er der professionelle, eksempelvis sagsbehandlere, lærere, personlige hjælpere eller sundhedspersonale, der fungerer som netværk for borgeren? Er der frivilligt organiserede personer, der indgår i borgerens netværk? Er borgerens netværk velfungerende?

Boligområde

Definition: *ramme, der udgør en persons nærmiljø, herunder art og betydning af socialgrupper, bebyggelse og infrastruktur i samme geografiske område*

Inspirationsspørgsmål: Er der særlige karakteristika ved borgerens boligområde? Er der langt til naboer eller offentlig transport? Er borgeren tryk ved at færdes i sit nærmiljø?



Aktivitet og deltagelse

Udredningstemaerne i kategorien *Aktivitet og deltagelse* anvendes til at udrede, hvordan borgerens fysiske og mentale funktioner og sociale og sundhedsmæssige forhold samt faktorer i borgerens omgivelser påvirker borgerens mulighed for udfoldelse og trivsel. Her udreder du borgerens aktivitet og deltagelse med brug af eventuelle hjælpemidler, men fortsat uden anden form for støtte.

I din udredning af borgerens evne til at udføre bestemte aktiviteter er det ikke kun selve den fysiske udførelse af aktiviteten, du skal vurdere på. Det er hele processen i at udføre noget selvstændigt, herunder at kunne tage initiativ, planlægge og overskue udførelsen uden støtte. Det kan derfor være relevant at spørge ind til, hvor stor en del af de relevante aktiviteter borgeren kan udføre selv, og hvor ofte og hvor længe ad gangen.

Relationer

Definition: *aktivitet, der vedrører en persons relationer til og interaktion med andre mennesker*

Relationer til andre dækker både over evnen til at indgå og bevare relationer til andre mennesker, såvel som deltagelse i organiseret socialt liv uden for familien, i lokalsamfundet i det sociale liv og som medborger.

Indgå i samspil og kontakt

Definition: *handling, som består i at indgå i enkle eller komplekse relationer med mennesker på en måde, der er kontekstuel og socialt passende*

Inspirationsspørgsmål: Hvordan er borgerens samspil med andre mennesker? Er der forskel på samspillet i forskellige situationer? Viser borgeren hensyn og respekt, når det er passende? Reagerer borgeren på andres følelser? Giver og modtager borgeren kritik? Hvordan reagerer borgeren på sociale signaler? Anvender borgeren passende fysisk kontakt i sammenhængen? Styrer borgeren sine følelser og impulser i samspillet med andre? Undgår borgeren verbale og fysiske aggressioner? Handler borgeren i overensstemmelse med sociale regler og konventioner?

Deltage i sociale fællesskaber og fritidsaktiviteter

Definition: *handling, der består i at deltage i organiseret socialt liv uden for familien, i lokalsamfundet, i det sociale liv og som medborger*

Inspirationsspørgsmål: Hvordan er borgerens evne til og muligheder for at deltage i fællesskaber? Hvilke fællesskaber indgår borgeren i? Går borgeren til en fritidsaktivitet? Har borgeren frivilligt arbejde? Er borgeren del af et religiøst eller politisk fællesskab?

Varetage relationer til netværk

Definition: handling, der består i at skabe og opretholde et netværk

Inspirationsspørgsmål: Hvordan varetager borgeren relationen til sit private netværk, som venner, naboer, bekendte og ligesindede? Hvordan varetager borgeren relationen til professionelle fagpersoner?

Samfundsliv

Definition: aktiviteter og handlinger i forbindelse med at varetage uddannelse, beskæftigelse, økonomi, bolig og at håndtere post, som er nødvendige for at deltage i samfundslivet

Varetage uddannelse

Definition: handling, der består i deltagelse i et struktureret kompetencegivende undervisningsforløb, der kvalificerer modtageren til fortsat uddannelse eller til at udøve et bestemt erhverv eller udføre en bestemt opgave

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren varetage sin uddannelse? Har borgeren eksempelvis et stabilt fremmøde? Imødekommer borgeren de krav, der stilles i forbindelse med uddannelsen? Kan borgeren udføre de nødvendige opgaver alene eller i gruppe?

Varetage beskæftigelse

Definition: handling, der består i at deltage i alle aspekter af et arbejde, erhverv eller anden form for beskæftigelse som ansat på fuldtid eller deltid eller som selvstændig

Inspirationsspørgsmål: Er borgeren i stand til at søge et arbejde i tilfælde af ledighed? Kan borgeren udføre de nødvendige opgaver i jobbet? Møder borgeren til tiden? Kan borgeren lede andre arbejdere, hvis påkrævet, eller selv blive ledet? Kan borgeren udføre de nødvendige opgaver alene eller i gruppe?

Varetage økonomi

Definition: handling, der består i at varetage opgaver i relation til ens økonomi

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren varetage basale økonomiske transaktioner, som eksempelvis at betale for varer i en butik? Har borgeren overblik over faste udgifter? Sparer borgeren op? Har borgeren fornemmelse for penges værdi? Benytter borgeren netbank?

Varetage bolig

Definition: handling, der består i at leje eller købe, møblere, indrette og fastholde et hus, en lejlighed eller anden bolig

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren finde og ansøge om en bolig? Kan borgeren varetage opgaver i forhold til at flytte ind og ud af en bolig? Lever borgeren i overensstemmelse med en eventuel husorden? Deltager borgeren i fællesopgaver i relation til sin bolig? Kan borgeren opsiges og afhænde sin bolig?

Håndtere post

Definition: handling, der omfatter at tjekke, om der er fysisk eller digital post, at reagere på post og følge op herpå

Inspirationsspørgsmål: Er borgeren tilmeldt e-boks? Kan borgeren håndtere digital post? Tjekker borgeren, om der er kommet post? Handler borgeren på den post, der kræver det?

Kommunikation

Definition: aktivitet, der består af en overførsel eller udveksling af information

Begrebet rummer almindelige og særlige forhold i kommunikation med sprog, tegn og symboler, inklusive modtagelse og fremstilling af meddelelser, føre en samtale og anvende kommunikationsudstyr og -teknikker.

Forstå meddelelser

Definition: handling, der består i at forstå bogstavelige og underforståede meninger i talesprog eller i meddelelser, som formidles med fagter, symboler og tegninger i formaliseret tegnsprog eller på skrift

Inspirationsspørgsmål: Forstår borgeren om en udtalelse udtrykker en kendsgerning eller er et billedligt udtryk? Forstår borgeren betydningen af kropssprog? Forstår borgeren almindelige tegn, symboler og billeder?

Fremstille meddelelser

Definition: handling, der består i at fremsætte meddelelser med bogstavelige og underforståede betydninger mundtligt eller ved at anvende fagter, tegn, tegninger eller formaliseret tegnsprog eller skrift

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren gøre rede for kendsgerninger eller fortælle om noget, der er sket? Kan borgeren udtrykke uenighed? Kan borgeren forklare komplekse tanker? Kan borgeren meddele sig ved hjælp af kropssprog? Bruger borgeren tegn, symboler eller billeder til at kommunikere?

Samtale

Definition: handling, der består i at indlede, opretholde og afslutte udveksling af tanker og ideer frembragt enten i talesprog, tegnsprog eller med andre sprog mellem en eller flere personer

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren indlede en samtale? Kan borgeren opretholde en samtale? Kan borgeren afslutte en samtale? Kan borgeren indgå i en samtale med flere personer?

Anvende kommunikationsudstyr og -teknikker

Definition: handling, der består i at anvende udstyr og teknikker med kommunikationsformål

Inspirationsspørgsmål: Bruger borgeren hjælpemidler til at kommunikere med andre? Benytter borgeren mobiltelefon? Er borgeren fortrolig med at anvende it? Anvender borgeren bestemte teknikker til at kommunikere, fx Braille eller mundaflæsning?

Praktiske opgaver

Definition: aktivitet, der vedrører huslige og andre dagligdags handlinger og opgaver i relation til husførelse

Udvide hjælp og omsorg for andre

Definition: handling, der består i at hjælpe medlemmer i husstanden og andre

Inspirationsspørgsmål: Hjælper borgeren andre i husstanden? Hjælper borgeren andre med indlæring, kommunikation eller egenomsorg? Hjælper borgeren andre med at færdes inde og ude? Er borgeren opmærksom på andres velbefindende? Hvordan varetager borgeren den praktiske side af forælderrollen?

Passe ejendele

Definition: handling, der består i at vedligeholde og reparere personlige ejendele

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren vedligeholde sin bolig, sit tøj, sit køretøj og sine hjælpemidler? Reparerer borgeren selv ting, der er gået i stykker? Passer borgeren selv kæledyr? Passer borgeren planter?

Købe ind

Definition: handling, der består i at købe varer og serviceydelser, som er nødvendige i dagligdagen

Inspirationsspørgsmål: Planlægger og foretager borgeren selv indkøb? Instruerer og vejleder borgeren en anden person i at foretage indkøbene, som fx at vælge madvarer, drikke, rengøringsmidler eller husholdningsartikler i en forretning, på et marked eller på nettet? Sammenligner borgeren varer i forhold til kvalitet og pris af varerne? Forhandler borgeren om prisen? Betaler borgeren for de valgte varer eller ydelser? Transporterer borgeren varerne?

Lave mad

Definition: handling, der består i at planlægge, tilberede og servere enkle eller sammensatte måltider

Inspirationsspørgsmål: Laver borgeren selv mad? Sammensætter borgeren et måltid med appetitlig mad og drikke? Finder borgeren ingredienser frem til tilberedning af måltider? Laver borgeren varm og kold mad og drikke? Serverer borgeren maden til sig selv og andre?

Gøre rent

Definition: handling, der består i at holde ens nære fysiske omgivelser rene og hygiejniske

Inspirationsspørgsmål: Går borgeren op i, at der er rent og ryddeligt? Støvsuger borgeren? Vasker borgeren gulv og støver af? Rydder borgeren op? Er borgerens omgivelser hygiejniske?

Vaske tøj

Definition: handling, der består i at holde ens tøj rent ved at vaske det, når det trænger

Inspirationsspørgsmål: Vasker borgeren tøj? Sorterer borgeren vasketøjet? Tørre borgeren tøjet og lægger det rene tøj sammen og på plads? Tager borgeren selv initiativ til at vaske tøj? Får borgeren vasket i tide, så der altid er rent tøj?

Egenomsorg

Definition: aktivitet, der vedrører praktiske og hygiejnemæssige handlinger i relation til personen selv

Handlingerne kan fx være vaske og tørre sig, pleje af kroppen og kropsdele, påklædning, spise og drikke og tage vare på egen sundhed eller seksualitet.

Klæde sig af og på

Definition: handling, der består i at tage tøj og sko af og på i rækkefølge og i overensstemmelse med den sociale sammenhæng og de klimatiske forhold

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren selv klæde sig af og på? Klæder borgeren sig på i relevant rækkefølge? Klæder borgeren sig i overensstemmelse med den sociale sammenhæng? Klæder borgeren sig i overensstemmelse med sociale normer? Klæder borgeren sig på efter vejret?

Vaske sig

Definition: handling, der består i at vaske og tørre sig på kroppen og kropsdele med anvendelse af vand og passende rensmidler

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren selv tage bad? Kan borgeren vaske sit hår og alle kropsdele? Kan borgeren tørre sig med håndklæde? Tager borgeren bad? Fremstår borgeren ren og velsoigneret?

Pleje sin krop

Definition: handling, der består i at pleje de dele af kroppen, som behøver anden pleje end vask og tørring

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren børste tænder og klippe negle mv.? Børster borgeren tænder og klipper negle mv.? Kan borgeren smøre sig med creme ved behov?

Spise

Definition: handling af sammensat karakter i forbindelse med indtagelse af føde, som er serveret for en, herunder at få maden op til munden og spise på en kulturelt accepteret måde

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren spise ved egen hjælp? Kan borgeren skære eller bryde maden i stykker? Kan borgeren åbne flasker og dåser? Kan borgeren anvende spiseredskaber? Kan borgeren deltage i måltider med andre? Kan borgeren deltage i festligheder omkring et måltid?

Drikke

Definition: handling, der består i at holde fast om en drik, tage drikken op til munden og drikke på en kulturelt accepteret måde

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren drikke ved egen hjælp? Kan borgeren blande, omrøre og skænke drikke op? Kan borgeren åbne flasker og dåser? Kan borgeren bruge sugerør?

Gå på toilettet

Definition: handling, der består i at planlægge og udføre toiletbesøg til udskillelse af affaldsprodukter og efterfølgende rengøring

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren gå på toilettet ved egen hjælp? Kan borgeren planlægge og udføre toiletbesøg? Når borgeren på toilettet i tide? Har borgeren udfordringer i forbindelse med menstruation?

Varetage sin seksualitet

Definition: handling, der vedrører udlevelsen af en persons seksualitet

Inspirationsspørgsmål: Giver borgerens funktionsnedsættelse eller sociale problemer begrænsninger i forhold til at udleve borgerens seksualitet? Kan borgeren udleve sin seksualitet ved brug af hjælpemidler til at kompensere for funktionsnedsættelsen?

Dyrke interesse

Definition: handling, der består i at bruge tid og energi på en bestemt aktivitet eller ting, som man er optaget af

Inspirationsspørgsmål: Bruger borgeren tid på bestemte aktiviteter, som interesserer borgeren? Er borgerens interesse tidskrævende? Er borgerens interesse hensigtsmæssig? Virker interessen afstressende eller motiverende for borgeren? Bidrager interessen positivt til borgerens livskvalitet?

Varetage egen sundhed

Definition: handling, der består i at sikre sit velvære, helbred og fysiske og psykiske velbefindende

Inspirationsspørgsmål: Er borgeren opmærksom på at gøre det, der er nødvendigt for at varetage egen sundhed? Forebygger borgeren sygdom, eksempelvis ved at klæde sig på efter vejret? Går borgeren til lægen ved sygdom? Følger borgeren medicinsk behandling? Undgår borgeren risikofaktorer som fysiske skader, smitsomme sygdomme, misbrug og seksuelt overførbare sygdomme?

Mobilitet

Definition: aktivitet, der vedrører bevægelse og færden

Bevægelse og færden kan fx være ændring eller opretholdelse af kroppsstilling eller -placering eller bevægelse fra ét sted til et andet, flytning og håndtering af genstande, færden ved gang, løb eller klatring og ved anvendelse af forskellige transportmidler.

Gå og bevæge sig

Definition: handling, der består i at bevæge sig fra et sted til et andet i forskellige omgivelser

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren gå og bevæge sig ved egen hjælp? Bruger borgeren udstyr til at gå og bevæge sig? Bruger borgeren kørestol eller gangstativ?

Ændre og opretholde kroppsstilling

Definition: handling, der består i at skifte kroppsstilling eller holde kroppen i samme stilling efter behov

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren skifte kroppsstilling eller bevare samme kroppsstilling efter behov og ønske? Kan borgeren flytte sig fra et sted til et andet, eksempelvis fra kørestol til seng? Kan borgeren bevare kroppsstilling under forflytninger?

Bære, flytte og håndtere genstande

Definition: handling, der består i at løfte en genstand op og flytte noget fra et sted til et andet ved hjælp af hænder, arme eller ben

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren bære genstande, fx en bærepose eller et lille barn? Kan borgeren flytte og håndtere genstande ved hjælp af hænder, arme eller ben? Kan borgeren holde fast i små eller større genstande, fx en tandbørste eller et krus?

Færdes med transportmidler

Definition: handling, der består i at bruge transportmidler som passager eller chauffør til at komme omkring

Inspirationsspørgsmål: Kan borgeren transportere sig selv? Kører borgeren bil eller cykel for at komme omkring? Bruger borgeren offentlige transportmidler? Har borgeren andre muligheder for transport?



Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

September 2020

